

ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ №4

**КАФЕДРИ ЦИВІЛЬНОГО, ТРУДОВОГО ПРАВА ТА ПРАВА
СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ПРАВНИЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Галузь знань 08 Право
Спеціальність 081 «Право»
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Право» «Law»
Шифр за ОПІ: ОК 1

Мова навчання: українська

Кропивницький - 2024

Розробник:

Кузьменко КУЗЬМЕНКО, професор кафедри
д.ю.н., професор

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри цивільного, трудового права та права соціального забезпечення факультету №4 ДонДУВС
Протокол № 15 від «25» червня 2024 року

Завідувач кафедри

Тетяна КОЛЕСНИК

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми Право
«25» червня 2024 року

Гарант ОПП

Ольга БОНДАРЕНКО

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри - розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача

1. ВСТУП

1.1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Статус навчальної дисципліни:	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Рік підготовки:	1-й	
Семестр:	1-й	
Кількість кредитів ЄКТС / годин	4/ 120	
Модулів:	1	1
Змістових модулів:	1	
Лекції:	20 годин	10 годин
Семінарські:	20 годин	10 годин
Практичні:	не передбачено	
Самостійна робота:	80 годин	100 годин
Індивідуальні завдання (курсова робота):	не передбачено	
Підсумковий семестровий контроль:	Залік	
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:	1:2	1:5

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Формування у здобувачів/здобувачок вищої освіти системи теоретичних знань і практичних навичок щодо методології, методики та техніки здійснення наукових досліджень у галузі права; оволодіння інструментарієм пошуку, критичного аналізу та систематизації правової інформації, а також розвиток здатності до самостійної наукової діяльності та дотримання стандартів академічної доброчесності.

Завдання: надання здобувачам/здобувачкам цілісного уявлення про специфіку правничої науки, її структуру, функції та роль у сучасному державотворенні; засвоєння системи загальнонаукових та спеціальних методів пізнання правових явищ, а також логіки побудови наукового дослідження; вироблення навичок ефективного пошуку нормативно-правових актів, судової практики та спеціальної літератури в електронних базах даних та бібліотечних фондах; оволодіння технікою написання та оформлення результатів наукової роботи (тез доповідей, статей, курсових робіт) відповідно до чинних вимог та стандартів; розвиток здатності до логічного обґрунтування власної наукової позиції, критичного оцінювання наукових джерел та ведення фахової дискусії; засвоєння принципів академічної етики, правил цитування та усвідомлення відповідальності за порушення академічної доброчесності.

1.3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна є вихідною. Компетентності, сформовані під час її вивчення, в подальшому будуть використовуватися під час опанування таких навчальних дисциплін: «Філософія права», «Юридична логіка», «Теорія держави і права», «Історія держави і права».

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

	ПРН 3	ПРН 7	ПРН 11	ПРН 12
знати зміст основних категорій наукознавства, об'єкт, предмет та функції юридичної науки в сучасному суспільстві	+	+		
знати принципи та вимоги академічної доброчесності, етичні норми проведення правничих досліджень	+	+		+
знати класифікацію та зміст загальнонаукових та спеціально-юридичних методів пізнання правової дійсності	+	+		
знати структуру та етапи організації наукового дослідження: від вибору теми до апробації результатів		+		
знати правила та стандарти оформлення наукових текстів, посилань та бібліографічних списків (ДСТУ, АРА)		+		
знати особливості джерельної бази правничих досліджень, включаючи акти судової практики (ВС, ЄСПЛ)	+	+		
вміти самостійно здійснювати пошук правової інформації у спеціалізованих базах даних («Ліга:Закон», «Рада», Google Scholar)	+	+	+	
вміти формулювати об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження за обраною правовою тематикою		+		
вміти застосовувати загальнонаукові, та спеціально-юридичні методи при опрацюванні наукової літератури	+	+		
вміти здійснювати критичний аналіз нормативно-правових актів та виявляти прогалини у правовому регулюванні	+	+		
вміти готувати тексти наукових тез, доповідей та проектів курсових робіт з дотриманням логіки та стилістики наукової мови		+	+	+
вміти використовувати інструменти перевірки текстів на наявність запозичень та коректно цитувати авторів		+		
вміти публічно презентувати результати власного дослідження та вести фахову наукову дискусію			+	+

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усьог о	у тому числі			усьог го	у тому числі		
		л	с	сп		л	с	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні та прикладні засади правничих досліджень								
Тема 1. Юридична наука як соціокультурний феномен та галузь знань.	15	2	2	11	15	2	2	11
Тема 2. Організація та етика науково-правничої діяльності.	15	2	2	11	15	2		13
Тема 3. Гносеологічні основи правового пізнання.	15	4	4	7	15		2	13
Тема 4. Методологія та методи правничих досліджень.	15	2	2	11	15		2	13
Тема 5. Процес та етапи організації юридичного дослідження.	15	2	2	11	15	2		13
Тема 6. Робота з правовою інформацією та джерельною базою.	15	2	2	11	15	2		13
Тема 7. Науковий текст у юриспруденції та види кваліфікаційних робіт.	15	4	4	7	15	2	2	11
Тема 8. Цифрові технології та академічна доброчесність у правничих дослідженнях.	15	2	2	11	15	-	2	13
Всього	120	20	20	80	120	10	10	100

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні та прикладні засади правничих досліджень

Тема 1. Юридична наука як соціокультурний феномен та галузь знань.

Правнична наука, об'єкт і предмет юридичної науки, мета та функції правознавства, завдання правничих досліджень, наукознавство в юриспруденції, класифікація юридичних наук (теоретико-історичні, галузеві, прикладні), фундаментальні та прикладні правові дослідження, наукова ідея в праві, правова парадигма, наукова революція в правознавстві, юридична картина світу.

Тема 2. Організація та етика науково-правничої діяльності.

Наукова діяльність у сфері права, суб'єкти правничої науки, статус вченого-юриста, науковий ступінь та вчене звання, етика правничих досліджень, академічна доброчесність, запобігання плагіату, соціальна відповідальність

юриста-дослідника, наукові школи в юриспруденції, науково-дослідні інститути правового профілю, заклади вищої юридичної освіти.

Тема 3. Гносеологічні основи правового пізнання.

Юридичне пізнання, форми та структура наукового пізнання права, принципи об'єктивності та всебічності, істина в праві (абсолютна, відносна, судова), суб'єкт та об'єкт правового дослідження, емпіричний та теоретичний рівні юридичного знання, правовий факт, юридична концепція, наукова проблема в юриспруденції, правова гіпотеза, теорія права, правова доктрина.

Тема 4. Методологія та методи правничих досліджень.

Методологія правознавства, рівні методології (філософський, загальнонауковий, конкретнонауковий), діалектичний метод у праві, історико-правовий підхід, порівняльно-правовий метод (компаративістика), формально-догматичний (юридичний) метод, системно-структурний підхід, герменевтичний метод (тлумачення норм права), логічні методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція), емпіричні методи в праві (анкетування, інтерв'ювання, вивчення матеріалів судової та правозастосовної практики).

Тема 5. Процес та етапи організації юридичного дослідження.

Алгоритм правничого дослідження, вибір теми та її актуальність, об'єкт, предмет, мета та завдання юридичного дослідження, обґрунтування наукової новизни, робочий план-графік, етапи дослідження (підготовчий, пошуковий, аналітичний, викладовий), накопичення та систематизація нормативно-правового матеріалу, апробація результатів (конференції, круглі столи), впровадження результатів у законотворчість або практику.

Тема 6. Робота з правовою інформацією та джерельною базою.

Джерела правничої інформації, нормативно-правові акти, судова практика (рішення ВС, ЄСПЛ), наукова література, електронні правові бази («Ліга:Закон», «Рада»), правила бібліографічного опису джерел, методика роботи з архівними та статистичними даними, критичний аналіз спеціальної літератури, складання списку використаних джерел.

Тема 7. Науковий текст у юриспруденції та види кваліфікаційних робіт.

Стиль наукової правничої мови, юридична термінологія, логіка та культура наукового тексту, структура наукової статті, тези доповідей на правову тематику, реферування, анотування юридичних текстів, вимоги до курсової роботи з правових дисциплін, бакалаврська кваліфікаційна робота: вимоги до змісту та оформлення, правила цитування та оформлення посилань (ДСТУ, APA).

Тема 8. Цифрові технології та академічна доброчесність у правничих дослідженнях. Інформаційно-пошукові системи в праві, міжнародні наукометричні бази (Scopus, Web of Science), Google Scholar для юриста, використання штучного інтелекту (AI) у зборі та аналізі правових даних: можливості та ризики, автоматизовані системи перевірки на плагіат, академічна доброчесність як фундамент правничої етики, види академічної недоброчесності (плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація), правові наслідки порушення наукової етики, стандарти відкритої науки (Open Science) у сфері права.

5. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання роботи здобувачів/здобувачок вищої освіти здійснюється відповідно до загальноуніверситетської системи оцінювання знань.

Система передбачає:
для денної форми навчання

	Поточний контроль		Підсумковий контроль
	Семінарські та практичні заняття	Самостійна робота	Залік
	40	20	40
Всього за навчальну дисципліну	100		

Для переводу оцінок у бали необхідно користуватися формулою:

$$\text{AP} = \frac{\text{сума всіх отриманих оцінок за аудиторну роботу}}{\text{кількість аудиторних занять за семестр за аудиторну роботу}} * 8 =$$

для заочної форми навчання

	Поточний контроль		Підсумковий контроль
	Семінарські та практичні заняття	Самостійна робота	Залік
	20	40	40
Всього за навчальну дисципліну	100		

Для переводу оцінок у бали необхідно користуватися формулою:

$$\text{AP} = \frac{\text{сума всіх отриманих оцінок за аудиторну роботу}}{\text{кількість аудиторних занять за семестр за аудиторну роботу}} * 4 =$$

При оцінюванні заліку на денній/заочній формі навчання застосовуються такі критерії:

- 36-40 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, надав/надала повну, вичерпну відповідь на поставлене запитання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти (або правильно відповів/відповіла

на 90-100% тестових завдань). Максимальна кількість балів може бути знижена, якщо під час відповіді здобувач/здобувачка вищої освіти не зробив/зробила посилання на чинні нормативно-правові акти чи допустив/допустила незначні помилки.

- 28-35 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, надав/надала відповідь на питання але допустив/допустила помилки, що впливають на загальний висновок (або правильно відповів/відповіла на 70-89% тестових завдань);

- 20-27 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу чи допускає значні помилки, які приводять до викривлення інформації (або правильно відповів/відповіла на 50-69% тестових завдань);

- 0-19 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти не може виконати завдання, не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання або робить принципові помилки, які викривлюють усе рішення (або правильно відповів/відповіла менше ніж на 50% тестових завдань).

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання на семінарському чи практичному занятті слід врахувати певні рівні знань:

1. Теоретична відповідь

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, опрацювавши основну та додаткову літературу, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань у самостійній роботі;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний/здатна його аналізувати, але не має достатніх знань для формулювання висновків, поєднання теоретичних знань із практичними прикладами;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання.

2. Тест: правильне вирішення тесту оцінюється в 1 бал.

3. Задача: вважається вирішеною і оцінюється:

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, але не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти чи допустив незначні помилки;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти надав/надала відповіді не на всі поставлені в умовах питання, чи не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти, чи допустив значні помилки;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не правильно вирішив/вирішила задачу.

4. Реферативне повідомлення – оцінюється в 5 балів:

1 бал – належне оформлення реферативного повідомлення;

1 бал – глибока проробка теми (наявність достатньої кількості літературних джерел, наявність ґрунтовних висновків);

1 бал – теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат;

2 бали – грамотна і аргументована презентація реферату. Кожну оцінку викладач/викладачка має аргументовано мотивувати.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок
82–89	Добре	B	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками
75–81		C	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок
67–74	Задовільно	D	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків
60–66		E	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям
35–59	Незадовільно	FX	Кредит не зараховано. Здобувачу/здобувачці вищої освіти надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки
1-34		F	Кредит не зараховано. Здобувач/здобувачка вищої освіти повинен/повинна повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни (модуля)

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові

1. Герасимів Т. З. *Методологія правових досліджень: підручник*. Львів: Растр-7, 2023. 411 с.
2. Герасимів Т. З. *Методологія правових досліджень: словник основних термінів і понять*. Львів: Растр-7, 2023. 159 с.
3. *Академічне письмо : навчальний посібник / укладачі : Т. М. Костирко, С. В. Ларенкова, І. В. Бондар, М. С. Жигалкіна*. Миколаїв : НУК, 2022. 116 с.
4. Данильян О. Г. *Методологія наукових досліджень : підручник / О. Г. Данильян, О.П. Дзьобань*. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків : Право, 2023. 488 с.
5. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. *Науково-дослідницька діяльність у сфері правознавства: навчальний посібник*. Харків: Право, 2024. 342 с.
6. *Методологія й організація юридичних наукових досліджень : навчальний посібник / І.І. Митрофанов*. Кременчук : Видавництво «НОВАБУК», 2023. 312 с.

Допоміжні

1. Андрущенко О. П. *Методологічний інструментарій дослідження прав людини: спроба обґрунтування*. Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2024. № 4 (63). С. 205-221.
2. Андрійчук В. Г. *Сутнісний аспект методології наукових досліджень*. Економіка АПК, 2018. №7. С. 87–94.
3. Бойко Ю. П., Тарасова О. В. *Основи наукових досліджень: навчальний посібник*. Хмельницький: ХНУ, 2023. 138 с.
4. Вакуленко М. О. *Сучасна українська термінологія: методологія, кодифікація, лексикографічна практика: автореф. дис. ... д-ра філол. наук*. Київ, 2023. 33 с.
5. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. *Методи правового дослідження*. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків: Право, 2017. Т. 2: Філософія права / редкол.: С. І. Максимов (голова) та ін. С. 456-459.
6. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. *Методи правового дослідження*. Соціологія права: енциклопедичний словник / Л. М. Герасіна, О. Ю. Панфілов, В. Л. Погрібна та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2020. С. 539- 542.
7. Дударєв І. М., Кузьмін О. В. *Практикум з методології наукових досліджень: навчальний посібник*. Одеса: Олді+, 2023. 277 с.
8. Мокін Б. І., Мокін О. Б., Мокін В. Б. *Методологія та організація наукових досліджень: підручник*. Вінниця: ВНТУ, 2023. 229 с.
9. *Основи наукових досліджень: навчальний посібник / за ред. А. К. Бабіченка*. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. 133 с.
10. Ребуха Л. З. *Академічна доброчесність як важлива умова розвитку освіти і науки в Україні. Академічна доброчесність: виклики сучасності : збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян*

(Республіка Польща, Варшава, 04.11–15.11.2019) / Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. Варшава, 2019. С. 117–121.

11. Ребуха Л. З. Методологія наукових досліджень: способи пошуку та опрацювання наукової інформації. Наукові записки / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. Випуск 189. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2020. С. 32–29.

12. Чернілевський Д. В., Антонова О. Є., Барановська Л. В. Методологія наукової діяльності: навч. посіб.: вид. 2-ге, допов. Вінниця: Вид-во АМСКП, 2020. 484 с.

13. Flick U. *Introducing research methodology: A beginner's guide to doing a research project*. Sage. 2021.

14. Igwenagu Ch. *Fundamentals of research methodology and data collection*. LAP LAMBERT Academic Publishing, 2019.

15. Janicka-Panek T. Jednostka jako podmiot badań pedagogicznych i społecznych. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки, 2020. Випуск 1(87). С. 5–10. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/24887/1/3.pdf>

16. Kumar R. *Research methodology: A step-by-step guide for beginners*. Sage Publications Limited, 2019.

17. Pruzan P. *Research methodology: the aims, practices and ethics of science*. Springer, 2021.

Нормативно-правові акти

1. Про вищу освіту: Закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

2. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

Інтернет-ресурси:

1. https://www.president.gov.ua/	Офіційне інтернет-представництво Президента України
2. https://www.kmu.gov.ua/	Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України (Урядовий портал)
3. http://zakon.rada.gov.ua/	Законодавство України на офіційному веб-сайті Верховної Ради України
4. http://www.nbuv.gov.ua/	Бібліотека України імені В.І. Вернадського